

LOs utdanningspolitiske program for kongressperioden 2017-2021

2 Å lære

Hvordan vi organiserer læring og kompetanseutvikling er nøkkelmekanismer i samfunnet. Det dreier seg om skole og andre utdanningsinstitusjoner, men også om samspillet med jobb, privatliv, politikk og organisasjoner. Kunnskap til få gir maktkonsentrasjon. Kunnskap til alle gir frihet. LO har vært en sentral pådriver for den utdanningsrevolusjonen vi har sett de siste 40-50 årene.

Lik rett til utdanning og livslang læring er grunnleggende for den enkeltes mulighet til personlig utvikling og samfunnsdeltakelse. Høy kompetanse og gode kunnskaper i alle ledd er et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv og det sikrer kvalitet på produkter og tjenester både i privat og offentlig sektor. En godt utdannet befolkning er viktig for et velferdssamfunn med små forskjeller.

Skillet mellom førstegangsutdanning, etter- og videreutdanning og realkompetansebygging er blitt mindre tydelig. Grunnopplæringen kan i større grad betraktes som en forberedelse til den livslange læringen som starter for fullt i arbeidslivet. Fagskole-, universitets- og høyskolesektoren får økt rolle i å tilby etter- og videreutdanning tilpasset et arbeidsliv i rask endring med mer mangfoldig befolkning. Grunnlaget som legges i utdanningssystemet er svært viktig for videre læring. Det er behov for mange med høy utdanning, der det er særlig knapphet på høyere yrkesfaglig kompetanse.

LO vil ha et utdanningssystem under demokratisk kontroll, som sikrer at den enkelte får realisert sine evner og anlegg, og der alle gis muligheter til læring uavhengig av bakgrunn. Utdanning skal være et offentlig ansvar, gratis og tilgjengelig for alle. Alle må få reelle og likeverdige tilbud om barnehage, grunnskole, kulturskole, videregående opplæring og høyere utdanning. Karriereveiledningen, herunder rådgivningstjenesten i skolen må styrkes. Vi trenger en kompetansereform for livslang læring.

LO vil:

- At utdanning fortsatt skal være et offentlig ansvar, og vil kjempe mot privatisering.
- At alle skal ha gode betingelser for livslang læring og rett til etter- og videreutdanning innenfor økonomiske rammer som gi den enkelte reell mulighet til å delta.
- At den yrkesfaglige utdanningsretningen, fra grunnskolen via videregående til høyere yrkesfaglig utdanning styrkes.

2.1 Barnehage

Barnehagen er en av de viktigste grunnpilarene i den norske velferdsstaten. Barnehagetilbud til alle er viktig for læring, motvirke senere frafall i utdanningsløpet og for å motvirke sosiale forskjeller. Deltakelse er ikke minst viktig for utvikling av språkferdigheter. Barnehagen skal være en arena for barns utvikling som gir trygge rammer. Det må være nok voksne, inkludert barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere, som legger til rette for barns frie spontane lek, læring og sosialisering.

LO vil:

- Styrke kvaliteten og sikre likeverdige barnehagetilbud gjennom innføring av en bemanningsnorm.
- Gradvis utvide retten til barnehageplass for å oppnå løpende opptak.

- Sikre lave priser for alle gjennom redusert makspris.

2.2 Skolefritidsordning

SFO er en viktig og betydelig del av svært mange barns hverdag. Det er behov for å styrke rammevilkårene for SFO.

LO vil:

- Arbeide for en SFO-reform som styrker kvaliteten, reduserer prisen og lovfester retten til skolefritidsordning.
- At SFO-tilbudet skal utvikles med vekt på lek, inkludering, kreativitet og praktisk læring, og med god tilrettelegging for barn med særskilte behov.

2.3 Kulturskole

Alle barn som ønsker det, må få gå på kulturskole. LO vil arbeide for at det fastsettes en egen forskrift til opplæringsloven, som blant annet regulerer krav til faglig nivå, kapasitet og nivået for egenbetalingen i kulturskolene.

LO vil:

- Ha en sterkere statlig og kommunal satsing på musikk og kulturskolen.

2.4 Grunnopplæringen

Den offentlige fellesskolen er en viktig bærebjelke i den norske modellen. Skolen skal være inkluderende og bidra til utjevning og utvikling av selvstendige, kreative og reflekterte individer. LO vil arbeide for en helhetlig skoledag, med måltid, leksehjelp og fysisk aktivitet. Kreativ og praktisk kompetanse kommer til å ha stor betydning for framtidens arbeidsliv, næringsliv og samfunnsliv. LO vil derfor arbeide for å øke skoleverkets kompetanse innenfor de praktisk-estetiske fagene.

Grunnskolen skal gi opplæring som gjør at elevene kan ta gode valg i videregående opplæring. Den må gi barn og unge et tilbud som på en balansert måte forbereder til og retter seg mot både det studieforberedende og yrkesfaglige i videregående opplæring. Frafallet i videregående opplæring må bekjempes med tidlig innsats, tett oppfølging og satsing på yrkesfag, herunder flere læreplaner.

LO vil:

- Styrke den tidlige innsatsen gjennom blant annet norm for lærertetthet, og mer tverrfaglighet.
- Unge under 30 år må sikres arbeid eller kompetanseheving.
- At de ansatte i skolen får økt faglig frihet, med økt handlefrihet og mindre bruk av måling og testing.

2.5 Fagutdanning

Fagutdanning må sikre en bred og relevant inngang til arbeidsmarkedet som gir muligheter for å møte teknologisk utvikling og ruste den enkelte for et arbeidsliv i rask endring. Mulighetene til å ta fagbrev må gjøres tilgjengelig for flere, også de som har fullført videregående opplæring. Representantene for arbeidstakerorganisasjonene må få fullverdig styrerepresentasjon i opplæringskontorenes styrer. Dimensjoneringen i videregående skole må i større grad ta hensyn til muligheter for å få lærlingeplass. Fylkeskommunen må systematisk rekruttere nye lærebedrifter i samarbeid med partene i arbeidslivet gjennom Yrkesopplæringsnemnda. Elever og lærlinger må få samme rett til rådgiving. Det er behov for mer praksisopplæring i programfagene.

LO vil:

- At unge som velger fag- og yrkesopplæring må få lærlingplass.
- Flere må få mulighet til grunnleggende fagopplæring, og etter- og videreutdanningsmulighetene må styrkes.
- Trepanttssamarbeidet i fag- og yrkesopplæringen må styrkes.

2.6 Universitets- og høyskoleutdanning

LO ønsker likeverdig tilgang til høyere utdanning og at sosiale-, geografiske-, etniske- og kjønnsforskjeller utjevnes i rekruttering til høyere utdanning. Overordnet styring og finansiering av utdanningssektoren skal være et offentlig ansvar. Høyere utdanning må ivareta både disiplin- og profesjonsfag og yrkesfag, med høy kvalitet og arbeidslivsrelevans. Rammevilkårene for profesjonsutdanningene må sikre forskningsbaserte, yrkesrettede og praksisnære studier. Studiefinansieringen må sikre lik rett til utdanning og bygge opp om heltidsstudenten. Det offentlige må ha en offensiv politikk for utbygging av studentboliger. Studiefinansieringen må knyttes til grunnbeløpet i Folketrygden, økes til 1,5 G fordelt over 11 måneder. Fullstipendiering skal være et langsiktig mål for finansiering i utdanningene. Vitenskapelig personell og ansatte ved institusjonene må gis gode arbeidsforhold med faste hele stillinger. Universitets- og høyskoleutdanningens faglige innhold, kvalitet, omfang og lengde må samsvare med faglige vurderinger og samfunnets behov. LO mener demokratiet ved universiteter og høyskoler må styrkes.

LO vil:

- Arbeide for tettere samarbeid med arbeidslivet, og mer praksis i studiene.
- Arbeide for at ansatte ved institusjonene gis faste hele stillinger.
- Sikre en solid basisfinansiering av forsknings- og utdanningsinstitusjonene.

2.7 Fagskole

Fagskolen er det yrkesfaglige alternativet til universitets- og høyskoleutdanningene, men er lite utbygd. Fagskolen har en viktig rolle som selvstendig utdanningsvei men også som tilbyder av etter- og videreutdanningstilbud.

LO vil:

- At det utvikles fagskoletilbud på flere områder og at det samlede tilbudet styrkes kraftig.
- At det lages en opprykksordning til statlige faghøyskoler etter fastsatte kriterier.
- At det blir bedre overgangsordninger mellom fagskole- og universitets- og høyskoleutdanningene.

2.8 Læring i arbeidslivet

Både de største styrkene og utfordringene i kompetansesystemet ligger i arbeidslivet. Særtrekk ved den norske arbeidslivsmodellen som bygger opp under løpende oppgradering av ansattes kompetanse må tas vare på og videreutvikles.

Hele arbeidslivet er, og skal fortsatt være, preget av kunnskapsarbeidsplasser. Vi kan ikke tillate at det utvikles et nytt sjikt av lavkompetansejobber i arbeidslivet. Formaliserte krav til fagutdanning for yrkesutøvelse bør vurderes i flere fagområder for å bidra til kvalitet i tjenester og produkter og seriøsitet i arbeidslivet. Innbyggere i Norge må få tilbud om kompetanseutvikling. Kontakten mellom arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner må styrkes.

Skal virksomhetene klare framtidens omstillinger er de avhengige av at spesielt ansatte med kort utdanning gis bedre vilkår for læring og etter- og videreutdanning. Fagutdanning må bli en mer attraktiv karrierevei og voksne skal kunne avlegge fagprøve, samtidig som vi må unngå utvikling av «fagbrev light». Arbeidslivet preges av høye krav til kompetanse, økt etterspørsel etter spesialisert utdanning, doble fagbrev og tverrfaglig kompetanse.

Kvalifikasjonsrammeverket må utvikles til å vise reell sluttkompetanse, og for å fremme livslang læring. Det skal være mulig å nå et høyere nivå i kvalifikasjonsrammeverket gjennom livslang læring. Styrkede karriereveier for fagarbeidere er også et virkemiddel for likestilling og integrering. Godt samarbeid og et seriøst arbeid med medbestemmelse på arbeidsplassene fremmer gode vilkår for læring i arbeidslivet. De tillitsvalgte er nøkkelpersoner i virksomhetenes arbeid med kompetanse. LO og forbundene må bidra til et konstruktivt og målrettet samarbeid med utdanningsinstitusjonene for å sikre relevant kompetansetilgang og for å sikre kompetanse i et framtidig digitalisert arbeidsliv.

LO vil:

- At elever og studenter får kunnskap om arbeidslivet og dets organisering.
- At kompetanse opparbeidet i arbeidslivet skal kunne dokumenteres og sidestilles med tilsvarende formell kompetanse fra det offentlige skoleverket.
- Styrke kunnskapsgrunnlaget om læring i arbeidslivet.